

УДК 159.955:615.851

Манілов І.Ф.

**СУГЕСТИВНА ПСИХОКОРЕКЦІЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ:
МЕХАНІЗМИ МУЛЬТИМОДАЛЬНОГО ВПЛИВУ**

Манілов І.Ф. Сугестивна психокорекція девіантної поведінки: механізми мультимодального впливу. У статті проведено аналіз основних психотерапевтичних механізмів мультимодального сугестивного впливу. Показано, що в залежності від етапу психотерапії (психокорекції) запускаються різні механізми психотерапевтичного впливу. Зазначено, що в системі мультимодальної сугестивної психотерапії увесь робочий процес можна розбити на п'ять етапів – ситуативної стабілізації, діагностичного зондування, інформаційного накопичення, конфронтаційної дестабілізації, адаптаційної трансформації. На кожному з цих етапів переважають певні механізми психотерапевтичного впливу. Показано, що до специфічних механізмів мультимодального сугестивного психотерапевтичного впливу слід віднести два універсальні механізми – адаптогенне осмислення та спонтанну фіксацію адаптивних поведінкових патернів.

Ключові слова: сугестія, психотерапія, психологічна корекція, девіантна поведінка, психотерапевтичні механізми, адаптогенне осмислення, мультимодальна сугестивна психотерапія.

Манилов И.Ф. Сугестивная психокоррекция девиантного поведения: механизмы мультимодального воздействия. В статье проведен анализ основных психотерапевтических механизмов мультимодального сугестивного воздействия. Показано, что в зависимости от этапа психотерапии (психокоррекции) запускаются разные механизмы психотерапевтического воздействия. Отмечено, что в системе мультимодальной сугестивной психотерапии весь рабочий процесс можно разбить на пять этапов – ситуативной стабилизации, диагностического зондирования, информационного накопления, конфронтационной

дестабилизации, адаптационной трансформации. На каждом из этих этапов преобладают определенные механизмы психотерапевтического воздействия. Показано, что к специфическим механизмам мультимодального суггестивного психотерапевтического воздействия следует отнести два универсальных механизма – адаптогенного осмысления и спонтанной фиксации адаптивных поведенческих паттернов

***Ключевые слова:** суггестия, психотерапия, психологическая коррекция, девиантное поведение, психотерапевтические механизмы, адаптогенное осмысление, мультимодальная суггестивная психотерапия.*

Постановка проблеми Психокорекційний суггестивний вплив є важливою складовою процесу ресоціалізації осіб з девіантною поведінкою. Ефективна реалізація суггестивного психокорекційного впливу можлива за умови розуміння його психологічних механізмів. Знання того, що саме відбувається з клієнтом впродовж психокорекційних сесій дозволяє психологу більш послідовно і цілеспрямовано розробляти стратегію впливу.

Одним із перспективних та науково обґрунтованих напрямків допомоги особам з девіантною поведінкою є мультимодальна суггестивна психокорекція. Даний підхід було розроблено в рамках системи мультимодальної суггестивної психотерапії. Саме на теоретичних положеннях останньої ґрунтуються принципи та стратегія мультимодальної суггестивної психокорекції. По суті, мультимодальна суггестивна психокорекція, це варіант системи мультимодальної суггестивної психотерапії, розроблений для психологів, які не мають спеціальної психотерапевтичної підготовки.

Раніше, в тематичних публікаціях вже було представлено деякі концептуальні положення, методичний арсенал і процесуальну модель мультимодальної суггестивної психотерапії [4-8]. На даний момент виникла необхідність провести більш детальний аналіз саме психологічних механізмів, що дозволяють отримувати бажаний психотерапевтичний ефект. Ця інформація необхідна для поєднання в чітку логічну систему численних емпіричних знахідок. Крім того, актуальність досліджень психологічних

механізмів мультимодальної сугестії обумовлено і необхідністю розробки загальної теорії психотерапевтичного сугестивного впливу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Обговоренню психологічних механізмів психотерапевтичних та психокорекційних впливів присвячено багато публікацій. Пріоритетність тих чи інших підходів визначається як їх загальною ідеологією, так і особистими уподобаннями психологів. Так, наприклад, І. Ялом виділяє первинні чинники психотерапії (психокорекції), які можна розглядати і як її механізми. До них відносяться: постачання інформації, вселення надії, імітаційна поведінка, катарсис, альтруїзм, міжособистісне навчання, екзистенціальні чинники і таке інше [2]. За допомогою цих чинників (механізмів) можна описати більшість феноменів як групової, так і індивідуальної психотерапії.

Багато дослідників відмічають тісний зв'язок понять "механізми психотерапії", "психічна адаптація", "психологічний захист". Звідси витікає, що такі феномени як самоактуалізація, сублимація, подолання, каналізування, зниження когнітивного дисонансу також можна розглядати як механізми психокорекційного або психотерапевтичного впливу [1-3; 9]. Р.Д. Тукаєв вважає, що усі види і форми активної короткострокової психотерапії мають єдиний енергетичний корінь – саногений емоційний стрес [9]. У книзі Л.Ф. Бурлачука, О.С. Кочаряна, М.Е. Жидко виділено такі механізми психотерапевтичних змін, як: інсайт, створення емоційного рекапітулюючого досвіду, відреагування, дезактуалізація проблем, страхів, переживань, десенсибілізація травматичних стимулів, когнітивне "прочищення", що звільняє розум від помилок, актуалізація трансперсональних (духовних) ресурсів, самозмінення [2]. Усі ці механізми відображають стиль психотерапевтичного підходу, а також індивідуальні уподобання і вірування психолога.

Далі у статті представлено результати теоретичних та емпіричних досліджень, метою яких було визначити та описати специфічні механізми мультимодального сугестивного психокорекційного та психотерапевтичного впливу на осіб з девіантною поведінкою.

Виклад основного матеріалу. Насамперед слід зазначити, що психологічні механізми психокорекційного сугестивного впливу – це лише один із способів подавання або описування останнього. "Механізм" не можна відкрити, як відкривають новий хімічний елемент або нове фізичне явище. Психологічний механізм, як і будь-який інший спосіб подавання, можна більш менш вдало підібрати. Це своєрідна модель (або метафора), яка дає можливість уявити те, що відбувається з клієнтом на сеансах психокорекції (психотерапії). Вона, також, дозволяє з певною вірогідністю передбачати результат сугестивного впливу.

Психологічний механізм психокорекційного впливу позбавлений повноцінної матеріальності. Його неможна виміряти за допомогою абсолютних одиниць. Коли повідомляється про те, що встановлено або знайдено певний "психологічний механізм", це означає, що знайдений лише зручний спосіб представити і логічно пов'язати окремі явища, а також виявити деяку закономірність, яка дозволить робити прогнози на майбутнє. Тому фразу "виявлено (встановлено, досліджено, працюють) психологічні механізми", слід розуміти як: "запропоновано зручний спосіб подавання (описування, представлення) певних психологічних феноменів".

У найбільш загальному вигляді, увесь процес психокорекції (психотерапії) можна представити як деякий шлях із стану "проблема" (проблеми) в стан "немає проблеми" (мінімум проблем). У стані "проблема" особистість клієнта і зокрема його психіка розбалансовані, дезінтегровані. Іншими словами, порушена попередня рівновага. У стані "немає проблеми" спостерігається відносна збалансованість та стабільність психічних процесів. Усі процеси перебувають у певній динамічній рівновазі.

На прийомі у психолога клієнт, як правило, дає оцінку своєму минулому, теперішньому і майбутньому станам. У максимально спрощеному варіанті часовий зріз виглядає таким чином: сьогодні – "погано", минуле – "погано" або "добре", майбутнє – "погано" або "добре". Найбільш складний випадок: сьогодні – "погано", минуле – "погано", майбутнє – "погано". Таке спостерігається, наприклад, при складних депресивних розладах. В цьому

випадку доводиться додатково створювати хоч трохи прийнятну перспективу. Поява перспективи, а тим більше готовності потрапити з "погано" в "добре", як правило, мотивує клієнта і задає цільовий напрям психотерапії.

Проведені дослідження показали, що психокорекційна (психотерапевтична) сугестія – процес складний, поліформний, мультимодальний, а тому навряд чи можливо описати його за допомогою якогось одного психологічного механізму. Залежно від психотерапевтичної ситуації (етапу психокорекції або психотерапії, індивідуальних особливостей клієнта, стилю роботи психолога) спрацьовують різні психологічні механізми. Динаміку цього процесу зручно пов'язувати з етапами психокорекційної (психотерапевтичної) роботи.

У системі мультимодальної сугестивної психокорекції (психотерапії) увесь процес можна розбити на п'ять умовних етапів: ситуативної стабілізації, діагностичного зондування, інформаційного накопичення, конфронтаційної дестабілізації, адаптаційної трансформації.

На етапі ситуативної стабілізації все обертається навколо двох ключових питань – що відбувається, і чи є надія виправити ситуацію. Клієнт з'являється на прийом, як правило, в пригніченому стані, а, іноді і відчаю. Конструктивна робота над проблемою стає можливою лише після часткової стабілізації емоційного стану. Досягається це різними шляхами, наприклад, внаслідок запуску механізму спонтанної емоційної розрядки. Для цього клієнта утримують поряд з проблемою, створюючи умови для мимовільного каналізування заблокованих, пригнічених емоцій.

Стан фрустрації, з яким клієнт з'являється на прийом до психолога, свідчить про певне порушення психічної рівноваги. Порушена система природно прагне повернутися до більш стабільного і рівноважного стану. Це явище пов'язують з поняттям психічного гомеостазу. Даний феномен дозволяє зрозуміти окремі спонтанні виходи клієнтів з неускладнених проблемних ситуацій та станів.

Природним чином з'являється спокуса за допомогою механізму гомеостазу пояснити більшу частину позитивних психокорекційних змін. Проте, виникає проблема стійкості патологічних станів. Так, більшість поведінкових і

психічних розладів досить стабільна, а точніше, квазістабільна. Саме цим пояснюється їх резистентність до психологічних та психотерапевтичних впливів. Система опирається будь-якій зміні свого, нехай навіть і патологічного стану. Саме тому, за допомогою механізму гомеостазу вдається пояснити лише деякі штучно спровоковані або спонтанні виходи з ситуативно обумовлених афективних станів. Психолог грає в цих випадках роль своєрідного каталізатора, прискорювача процесу повернення клієнта в звичний комфортний здоровий стан.

Ще одним механізмом психокорекційного впливу є сублімація. За її допомогою вдається пояснити успішність деяких психокорекційних (психотерапевтичних) сугестивних процедур. Сублімація дозволяє зменшити внутрішню напругу за рахунок спрямування психічної енергії на творчість і цілеспрямоване досягнення різних соціально прийнятних цілей.

Іншим механізмом, що дозволяє досягати необхідного рівня стабілізації емоцій, є механізм дезактуалізації проблем. Шляхом нескладних сугестивних процедур, як правило, вдається зменшити афективні реакції і підготувати клієнта до подальшої психокорекційної роботи.

На етапі діагностичного зондування, спрямованість психокорекційних (психотерапевтичних) процедур дещо змінюється. Тепер все обертається навколо двох ключових питань – чому так сталося, і чого саме ти хочеш. По суті, на цьому етапі оцінюється глибина проблеми. Для цього визначається міра дисфункційності мислення, особливості неадаптивних поведінкових патернів і емоційних реакцій, і в цілому загальна характеристика персональної "картини світу".

Психокорекційні (психотерапевтичні) зміни, які можна спостерігати на цьому етапі, найчастіше можна пояснити за допомогою механізмів відреагування, десенсибілізації та усвідомлення. Відреагування дозволяє активізувати, а потім вивести назовні пригнічувані емоції. Це вже не звичайна експресивна емоційна розрядка. Тут відкидаються звичні форми регулювання емоційної сфери. Заблокований афект вивільняється і, в ідеалі, прибирається з

психологічної структури особистості клієнта. Повноцінне відреагування завжди супроводжується бурхливими вегетативними симптомами.

При реалізації механізму десенсибілізації спостерігається поступове систематичне зменшення чутливості клієнта до об'єктів або подій, що викликають патогенні емоції. Сугестія дозволяє максимально ефективно використати для цих цілей техніки релаксації та наводнювання.

Ще один механізм – механізм усвідомлення передбачає встановлення клієнтом певних причинно-наслідкових зв'язків між проблемою та її можливими причинами. По суті, відбувається (для цієї конкретної людини) перетворення або перехід розрізнених окремих подій в логічно цілісний, завершений, закономірний їх ансамбль. Вибір робочої версії обумовлений особистими уподобаннями клієнта, рівнем його обізнаності та інтенсивністю тиску зовнішніх авторитетів.

На наступному етапі мультимодального сугестивного впливу – етапі інформаційного накопичення, робота будується навколо ключового питання: "А знаєте що?". Те, що відбувається на даному етапі найкраще можна описати за допомогою механізмів інформаційного наповнення і наслідування. Інформаційне наповнення передбачає сугестивне укорінення у свідомості клієнта адаптивних світоглядних ідей-принципів. Ці ідеї-принципи змістовно несумісні з дисфункційними думками та переконаннями і є ідеологічною базою адаптивного мислення.

Механізм наслідування дозволяє безпосередньо засвоювати адаптивні форми емоційного реагування і поведінки, без поглибленого їх опрацювання та осмислення. Зразком для наслідування можуть виступати безпосередньо психолог (психотерапевт) або інші авторитетні для клієнта люди (у тому числі і вигадані персонажі!).

На етапі конфронтаційної дестабілізації, основними є питання: що відбувається і як бути. Тут провідним механізмом психокорекційного впливу є конфронтація. Цей механізм провокує у клієнта стан когнітивного дисонансу. Спроби вийти з цього стану і призводять до адаптаційної трансформації свідомості.

На етапі адаптаційної трансформації, психокорекційний (психотерапевтичний) процес краще всього описувати за допомогою двох основних універсальних механізмів – адаптогенного осмислення і спонтанної фіксації адаптивних поведінкових патернів. Дія механізму адаптогенного осмислення тісно пов'язана з ієрархічним узгодженням різних когнітивних структур-процесів (думок, переконань, уявлень, образів, ідей). Гіпотетично, можна представити усі ці структури-процеси в деякому ментальному просторі. Прикладом такого ментального простору є індивідуальна "картина світу" людини. Міра хаотичності перебування когнітивних структур-процесів в такому ментальному просторі залежить від структурованості мислення людини, її здатності упорядковувати і класифікувати власні знання. Людям з високим інтелектуальним потенціалом вдається досить компактно "упаковувати" знання в окремі тематичні блоки. Подібна структуризація інформації істотно полегшує процедуру її пошуку і використання при вирішуванні проблемних завдань.

Проте процес мислення не зводиться лише до правильного і швидкого вибору потрібного матеріалу. Надзвичайно важливим є вдалий вибір стилю і стратегії обробки необхідної інформації, і, що ще важливіше, її верифікація. Верифікація здійснюється за двома основними критеріями – порівнянням отриманого результату з очікуваним; узгодженістю результату із загальними уявленнями про світ. Якщо отриманий результат не узгоджується з персональною "ідеологією" людини (принципами, цінностями, мотивами) у нього неминуче виникає стан когнітивного дисонансу, аж до фрустрації.

Слід зазначити, що вірогідність виникнення стану когнітивного дисонансу тим вище, чим жорсткіша та більш однозначна ієрархічна структура "картини світу". Будь-які оціночні судження спираються на певну систему критеріїв-переконань. Якщо критерії-переконання, що становлять подібну систему однозначні і безапеляційні, то відповідати їм у край важко. Наслідком є велика кількість відбракованих, цілком логічних умовиводів. Змінити ситуацію можливо за рахунок використання максимально (наскільки це можливо!) гнучких і універсальних критеріїв-переконань. Крім того, такі критерії-

переконання повинні займати високі позиції в загальній ієрархічній піраміді переконань. По суті це мають бути метапереконання, іншими словами переконання про переконання.

При мультимодальному сугестивному психокорекційному (психотерапевтичному) впливі, етап адаптаційної трансформації, якраз і передбачає використання таких метапереконань. Основою для них є згадані раніше універсальні світоглядні ідеї-принципи. Після формування комплексу саногенних переконань запускається специфічний механізм адаптогенного осмислення. При його реалізації усі висновки відносно тих або інших подій і ситуацій проходять своєрідну процедуру перевірки їхньої істинності. Наприклад, девіант з депресивним фоном настрою приходить до висновку, що все украй погано зараз і в майбутньому все буде також погано (люди, можливості, світ). За наявності метапереконань безперервності, процесуальності, відносності усього, що відбувається, висновок про безперспективність майбутнього втрачає свою остаточність і катастрофічність. З'являються спершу сумніви, потім надія, а з часом і переконання в неминучому виході з депресивного стану. Така надія мотивує клієнта на конкретні саногенні дії. Полегшення, що виникає час від часу, на фоні постійного сугестивного супроводу, підкріплює цю надію.

Формування "вищої інстанції" з метапереконань виконує роль своєрідного цензора, що забороняє вкорінення неадаптивних думок, ідей, образів. Навіть "найлогічніша" й "доведена" дисфункційна ідея втрачає статус абсолютної істини і перетворюється на просто цікаву гіпотезу. Таким чином, знижується вірогідність формування стійких патогенних неадаптивних думок та переконань, а також створюються умови для вибору максимально ефективної стратегії подолання.

Адаптогенне осмислення є хоча і важливим, але не єдиним механізмом мультимодального корекційного сугестивного впливу. Гнучкість і універсальність мислення має бути енергетично підкріплена позитивними стеничними емоціями і реалізована в доцільній адаптивній поведінці. Апробація різних поведінкових стратегій дозволяє оцінити їхню ефективність

і відібрати найбільш вдалі. Процес цей лише частково контролюється розумом. Усе добре і корисне вгадується, переважно, інтуїтивно. В результаті відбору залишаються лише найефективніші поведінкові патерни, які закріплюються після численних повторів.

Таким чином реалізується механізм спонтанної фіксації адаптивних поведінкових патернів. Стадія закріплення адаптивної поведінки носить вочевидь умовнорефлекторний характер. Проте тут апарат акцептора результату доповнюється ще одним рівнем – звіркою результату з метапереконаннями. Таким чином, дещо ускладнюється процес зворотної аферентації. При несуперечності результату поведінкового акту і метапереконань запускається процес спонтанної фіксації вибраної форми поведінки.

За допомогою механізмів адаптогенного осмислення і спонтанної фіксації адаптивних поведінкових патернів можна змоделювати процес мультимодального корекційного сугестивного впливу на його останньому етапі. При успішній реалізації психокорекційних (психотерапевтичних) процедур запуск саногенних механізмів автоматизується, що дозволяє клієнтам долати проблемні ситуації вже без допомоги психолога.

Висновки. Результати досліджень дозволяють стверджувати, що психокорекційний (психотерапевтичний) сугестивний вплив є складним поліформним і мультимодальним процесом, який неможливо описати за допомогою якогось одного психологічного механізму. В залежності від психокорекційної ситуації (етапу психокорекції або психотерапії, індивідуальних особливостей клієнта, стилю роботи психолога) запускаються різні механізми психокорекційного сугестивного впливу.

В системі мультимодальної сугестивної психокорекції (психотерапії) увесь робочий процес можна розбити на п'ять етапів: ситуативної стабілізації, діагностичного зондування, інформаційного накопичення, конфронтаційної дестабілізації, адаптаційної трансформації. На кожному з цих етапів переважають певні механізми психокорекційного впливу.

До специфічних механізмів мультимодального корекційного сугестивного впливу слід віднести два універсальні механізми – адаптогенне осмислення та спонтанну фіксацію адаптивних поведінкових патернів.

Можна констатувати, що мультимодальний психокорекційний сугестивний вплив є важливою складовою процесу поетапної ресоціалізації осіб з девіантною поведінкою. Розуміння психологічних механізмів мультимодальної сугестивної психокорекції (психотерапії) дозволяє вибрати найбільш ефективні психокорекційні стратегії.

Список використаних джерел

1. Александров А.А. Психотерапия: учебное пособие. / А.А. Александров. – СПб: Питер, 2004. – 480 с.
2. Бурлачук Л.Ф. Психотерапия: Учебник для вузов / Л.Ф. Бурлачук, А.С. Кочарян, М.Е. Жидко. – СПб.: Питер, 2012. – 496 с.
3. Бурно М.Е. Клиническая психотерапия / М.Е. Бурно. – М.: Академический Проект; Деловая книга, 2006. – 800 с.
4. Манилов І.Ф. Психотерапевтична подорож наодинці: базові положення / І.Ф. Манилов // Актуальні проблеми психології. Т.ІІІ.: Консультаційна психологія та психотерапія: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / За ред. Максименка С.Д. – К.: Логос, 2014. – Вип.10. – С. 184–196.
5. Манилов І.Ф. Развитие адаптивного мышления с помощью конфронтационной суггестии [Електронний ресурс] / І.Ф. Манилов // Технології розвитку інтелекту. – 2016. – Т. 2, № 1(12) – Режим доступу: http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/issue/view/17
6. Манилов І.Ф. Суггестивная коррекция дисфункционального мышления: мультимодальный подход [Електронний ресурс] / І.Ф. Манилов // Технології розвитку інтелекту. – 2016. – Т. 2, № 3(14). – Режим доступу: http://www.psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/issue/view/19
7. Манилов І.Ф. О методах мультимодальной суггестивной психотерапии / І.Ф. Манилов // Проблеми сучасної психології : Збірник наукових праць

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. – Вип. 38. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2017. – С. 281–292.

8. Манилов И.Ф. О психотерапевтическом персонально идеальном стиле жизни / И.Ф. Манилов // Проблемы сучасної психології: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Вип. 39. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. – С. 146 – 156.

9. Тукаев Р.Д. Психотерапия: теории, структуры, механизмы / Р.Д. Тукаев – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2007. – 392 с.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Aleksandrov A.A. Psihoterapiya: uchebnoe posobie. / A.A. Aleksandrov. – SPb: Piter, 2004. – 480 s.

2. Burlachuk L.F. Psihoterapija: Uchebnik dlja vuzov / L.F. Burlachuk, A.S. Kocharjan, M.E. Zhidko. – SPb.: Piter, 2012. – 496 s.

3. Burno M.E. Klinicheskaya psihoterapiya / M.E. Burno. – M.: Akademicheskii Proekt; Delovaya kniga, 2006. – 800 s.

4. Manilov I.F. Psihoterapevtychna podorozh naodyntsi: bazovi polozhennya / I.F. Manilov // Aktual'ni problemy psihologii. T.III.: Konsul'tatyvna psihologiya ta psihoterapiya: Zbirnyk naukovykh prats' Instytutu psihologii imeni G.S. Kostyuka NAPN Ukrainy – K.: Logos, 2014. – Vyp.10. – S. 184–196.

5. Manilov I.F. Razvitie adaptivnogo myshleniya s pomosh'yu konfrontatsionnoi suggestii [Elektronniy resurs] / I.F. Manilov // Tekhnologii rozvytku intelektu. – 2016. – T. 2, № 1(12) – Rezhym dostupu: http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/issue/view/17

6. Manilov I.F. Suggestivnaya korrektsiya disfunktsional'nogo myshleniya: mul'timodal'nyi podhod [Elektronniy resurs] / I.F. Manilov // Tekhnologii rozvytku intelektu. – 2016. – T. 2, № 3(14). – Rezhym dostupu: http://www.psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/issue/current

7. Manilov I.F. O metodah mul'timodal'noj suggestivnoj psihoterapii / I.F. Manilov // Problemy suchasnoï psihologii: Zbirnik naukovih prac' Kam'janec'-Podil's'kogo nacional'nogo universitetu imeni Ivana Ogienka, Institutu psihologii imeni G.S. Kostjuka NAPN Ukrainy / za nauk. red. S.D. Maksimenka, L.A. Onufrievoi. – Vip. 38. – Kam'janec'-Podil's'kij : Aksioma, 2017. – S. 281 – 292.

8. Manilov I.F. O psihoterapevticheskom personal'no ideal'nom stile zhizni / I.F. Manilov // Problemi suchasnoï psihologii: Zbirnik naukovih prac' Kam'janec'-Podil's'kogo nacional'nogo universitetu imeni Ivana Ogienka. – Vip. 39. – Kam'janec'-Podil's'kij : Aksioma, 2018. – S. 146 – 156.

9. Tukaev R.D. Psihoterapija: teorii, struktury, mehanizmy / R.D. Tukaev – M.: OOO «Medicinskoe informacionnoe agentstvo», 2007. – 392 s.

Manilov, I.F. Suggestive psychocorrection of the deviant behavior: mechanisms of the multimodal influence. The paper contains an analysis of the main mechanisms of the multimodal suggestive influence. It is shown that the psychotherapeutic suggestive influence is a complex multimodal process that cannot be described by means of a certain psychotherapeutic mechanism. It is noted that different mechanisms of the psychotherapeutic influence can start up depending on the psychotherapeutic situation (a psychotherapeutic stage, individual features of a client, a working style of a psychotherapist). There are marked out five stages of multimodal suggestive psychotherapy. They are sorted as following ones of situational stabilization, diagnostic probing, informational accumulation, confrontational destabilization and adaptive transformation. There are found out the predominant mechanisms being in run on an every stage of the psychotherapeutic influence. It is shown that the mechanisms of spontaneous emotional discharge, homeostasis, sublimation and desactualization of problems are mostly started up on the stage of situational stabilization; on the stage of diagnostic probing – the mechanisms of responding, desensitization and sensing; on the stage of informational accumulation – the mechanisms of informational filling and imitation; on the stage of confrontational destabilization – the mechanisms of confrontation and decreasing of cognitive dissonance. Also there are marked out

the mechanisms of the multimodal suggestive influence that run on the last stage of psychotherapy – the one of adaptive transformation. They are the mechanisms of adaptogenic understanding and spontaneous fixation of behavioral patterns. It is shown that running of the adaptogenic understanding mechanism is caused by hierarchical correlation of different cognitive structures-processes (thoughts, beliefs, imaginations, ideas.).

Key words: *suggestion, psychotherapy, psychological correction, deviant behavior, psychotherapeutic mechanisms, adaptogenic understanding, multimodal suggestive psychotherapy.*

Відомості про автора

Манілов Ігор Феліксович, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Manilov, Ihor Feliksovich., Ph.D. of Psychology Sciences, Senior Scientist, leading researcher of Laboratory of Psychology of Socially Maladjusted Adolescents, Kostiuk Institute of Psychology of the NAPS of Ukraine, Kyiv.

E-mail: latit @gmail.com